

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 48.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 40 oyru á 1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu

Mánadagin 11. desember 1944.

Bladið verður bilagt á posthúsnúmer, og kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárið

18. árg.

300 milliónur til skip og virki á sjógv og landi er íslenska stjórnin vordin samd um at leggja á borðið.

Her fella íhaldsmenn, fólkaflokkurin og sambandið, fullfíggið uppskot frá javnaðarmonnum um at nýta okkara kontantu 57 milliónur til skip, idnað og snardyrkan.

Nýliga komu tey tíðindi, at Íslendingar høvdu skipað nýggja ríkisstjórn tikin úr trimum flokkum á tingi: Sjálfstæðisflokkurin, Alþýðuflokkurin (Sosialdemokratir) og Sósíalistaflokkurin (Kommunistar), 2 manns úr hvørjum flokki. Formaður Sjálfstæðisflokksins harra Ólafur Thors gjørdist forsætisráðharri.

Hetta, at Íslendingar høvdu skipað eina savningarstjórn úr so grundbroytandi flokkum sum Sosialdemokratir og Kommunistar, vakti longu mildan athuga í Føroyum, men mikið æskist athugin, nú ið frættist, at henda nýggja stjórn eisini í stevnu síni hevur slík tiltøk, sum enn eingin stjórn á Íslandi hevur lagt frá sær. Tíðindini siga nevnlíga, at treytin fyri, at Alþýðuflokkurin samdist um at mynda stjórn, var hon, at landsins stýri tók sær ábyrgd fyri øllum tørvandi umbætingum vinnulívinnar viðvíkjandi bæði á landi og sjógv, at á tann hátt forða skal vera fyri, at vinnuløysi tekur um seg bæði nú og í framtíðini. Vit kunnu siga tað so, at stigini eru tey, at í hesi skipan er ætlað, at landsins stýrslag skal verða so grundað, landsins stjórn hava tilíkt veldi, at ráðið í landinum, sum eftir demokratiskum princippum er fólksins álit og umboð, skal vera tann miðstøða, haðani liv og virki gongur út í hvørja tægr í samfelagnum — Sum eitt hjarta, haðani blóðið fer sína rundgongd gjøgnum allan kroppin.

Uppskotið er ov víðfært til í trøngari blaðgrein at greiða tað út í æsir; men fyrst og fremst skal verða nevnt, at stjórnin hevur bundið seg til at nýgera og nýskipa landsins vinnulív við at innkeypa og lata smíða nýggj framleiðslutól fyri sjógv, idna og landbúnað, og til at fullfígga henda plan skal nýtast ein peningarúgvu upp á 300 milliónur krónur. Hesin mikli peningur ætlast at fáast um

hendi við lánum, og er tað fyri neyðini fyrst og fremst at skattleggja hin stóra kriggsvinningin uttan at skattur lægtvinnandi manna verður øktur. Aftur at hesum stórmáli, sum serliga er framdrigið, tí tað eigur at athuga allar Føroyingar, er viðtikið at gera almanna trygging galdandi í landinum, eins og hon er fyriskipað í øðrum londum.

Kommunistar sita, sum nevnt, í stjórnini, men hesi tiltøk miða ikki ímóti at beina fyri tí privata fyrirtaksseminum (initiativinum) og leggja allar landsins fyrirkur, alt vinnulív undir tað almenna, ríkisins leiðslu. Her er stevnt ímóti tí, at landið skal skipa fyri og ganga á odda at gera tólini, arbeiðsreiðskapin, og geva fyrirtaksum monnum ella feløgum atkomu til at fáa tey til nýtslu. Tey privata vinnulívsmenninir standa sjálvandi fyri sínum fyrirkum; men av tí at landið í mongum ferum verður at veita lán til menninar, fær tað høvi til at eftiransa vinnuni og taka hendur í, um henni kemur hóttafall á. Tað er eygssjónligt, at hesin háttur í einum víðbragdi uttan aftran kemur at stímbra og uppbyggja samfelagið alt. Hesir menn, ávirkaðir av gongdini ymsastaðni í heiminum og varir við tey problemir, allar modernaðar tjóðir standa fyri serliga viðvíkjandi hóttafalli á vinnulívinnar og har av standandi arbeiðsloysi, tora ikki at geva hesi fyri samfelagið lívsmál upp í hendi teirra einstøku, t. v. s., teimum privata vinnulívsmönnum at handfara og greiða. Tí serliga í slíkum ivingatíðum sum nú, stendur hin einstaki maðurin leitandi og biðandi uttan at hava dirvi til at halda á. Okkurt isolerað einstakt tiltak verður gjørt, men av tí at tað er staðarbundið, kemur tað ikki at greina seg út til alt landið.

Tað nertur bara við ein part ella partar, og aðra staðni verður so at liggja útkalt.

Eisini er so háttað, at í knappligum uppgangstíðum koma inn-tøkurnar á so fáar hendur, so mangur maður, ið framtakshug kundi haft, stendur typtur, tí hann ikki fær fatur á pening og so heldur ikki á tørvandi reiðskap.

Her var sagt, at hetta tiltak Íslendinga mátti av sonnum hava athuga alla Føroyinga. Og at so er, man eingin ivingur vera um, tí vit Føroyingar standa í somu — ívaleytt trengri — skóm viðvíkjandi vinnulívsmóðrinum enn teir. Vit hava ov fá skip, gomul eisini, ið ikki kunnu nýtast til nýggjar veiðuhættir, idnað okkara er einki gjørt við, og landbúnaðurin treingir hardliga til umbætan. Eisini eru vit í heitum orðaskifti og miklari ósemju um hitt almenna ella hin einstaki skal ganga á odda fyri landsins vinnulívi.

Nú hoyrist, at Javnaðarmenn (Sosialdemokratir) her á landi eisini hava lagt fram fyri ting okkara eina ætlan, ið sipar at teimum tiltøkum henda nýggja íslenska stjórn. Levur sett sær fyri at fremja. Land okkara skal royna at fáa til vega pening til skipabygging, idnað og landbúnað, og hesin peningur skal verða tikin av tí vinníngi, kriggstíðin hevur lagt frá sær. Fær og reiðskapur skulu so verða latin monnum, ið virkishug og virkisevni hava. Men hetta uppskot fekk ikki frama á tingi. Bláðini mestsum dylja tað burtur ella skira tað sum eitt ærvitisuppskot, ið miðar ímóti at forkoma øllum og færa alt landið á húsa-gang.

Kvala slíkt í tjakinum um Hilbert, 1940, Samband og Sjálvstýri og alla ta gomlu reksuna, sum vit nú eru so von við. Tað er sum alt politiskt liv her hjá okkum eina og alcina skal snúgvá seg sum víðurskifti okkara við Danir og Danmark.

Íslendingar hava eisini haft samband við annað land, og teir hava haft sitt stríð hesum viðvíkjandi; hetta stríð hava teir nú greitt á tann hátt, sum teimum hava líkað. Men undir orðaskiftinum um hesi víðurskifti hava teir haft í huga at loysa onnur praktísk lívstýðandi mál. Tí teir søu greiðliga, at skuldu teir taka eitt fullveldi, so máttu teir útbúgva landið so, at tað kundi bera sjálvt hetta fullveldið. Eisini er okkum skiligt, at teir hava eygleitt hug-sjónir og samfelagsspurningar, ið

eru livandi og brennandi í úrheiminum; og vit siggja, at menn hjá teimum, sum eftir støðu síni í samfelagnum kunnu ætlast at hava eina konservativa áskoðan, eru so mikið fosturlandshugaðir í sinni sínum, at teir fáast til serliga radikalar broytingar og skipanir (Ólafur Thors er mikil vinnumaður á Íslandi).

Ísland hevur altíð verið hildið fram fyri okkum sum ein spegil, Ísland við tradítiónunum og teimum tjóðskaparligu brøgdunum, her stigur eitt nýtt, modernað Ísland frem, sum er á leið at fremja grundbættandi hugsjónir.

Eini hevur hug til at mæla øllum íslandskærum monnum at kanna hesi víðurskifti og taka tey til fyridømi.

Fleki.

Støða flokkanna á tingi:

Hækkan av grundlønini, 70 oyru, ið er lægd sum grundarlag fyri metan av kostnaðinum av øllum almennum arbeiðum og hækkan og broytnar av prístals-útrokningini.

Sum kunnugt eru øll almenn arbeiði skalkulerað út frá einari grundløn uppá 70 oyru um tíman meðan meðallønin hjá teim organiseradu arbeiðarum í Føroyum liggur millum 90 og 100 oyru.

Javnaðarflokkurin hevur áður sett uppskot um at hækka ta nevndu grundlønina upp til meðal grundlønina hjá óorganiseradum arbeiðarum í Føroyum.

Men tað var felt av móttæðum monnum javnaðarflokksins.

Í ár hava javnaðarmenn aftur sett uppskot um at jætta uppi-skoyti til peningin til vega- og havnagerð og onnur almenn arbeiði so arbeiðararnir kunnu fáa somu tímansløn- grundløn og dýrtíðar-viðbót sum hjá privatum.

Munurin millum lönina frá teim privata og frá tí almenna, ting-inum, = $(100 + 157 = 257) + (70 + 110 = 180) = 77$ oyru um tíman. Hesi 77 oyru ov litið um tíman frá tí almenna er ein eykaskattur á arbeiðararnar.

Hesin munur hevur elvt stórt og beiskt stríð millum sóknarstýrini og arbeiðararnar í mongum pláss-um.

Men javnaðarmanna uppskotið um at avtaka hetta órættvísi móti arbeiðarunum vóru fólkaflokksmenn